

UPUTE ZA PRIPREMU PACIJENTA ZA LABORATORIJSKE PRETRAGE

1. OPĆE UPUTE

Za rutinske laboratorijske pretrage uzorkovanje krvi provodi se u ranojutarnjim satima natašte dok je bolesnik odmoren i prije nego je podvrgnut dijagnostičkim i terapijskim postupcima.

U Odjelu za laboratorijsku dijagnostiku Opće bolnice Dubrovnik vrijeme za uzimanje uzorka krvi za rutinske laboratorijske pretrage je od 7:30 do 9:30.

Pripreme:

- 48 sati prije uzimanja krvi potrebno je izbjegavati sve lijekove osim onih koje je liječnik odredio kao obavezne.
- Dan prije uzimanja uzorka krvi potrebno je izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost te uzeti uobičajene obroke hrane, ali ne premasne.
- Poslije 22 sata uvečer dan prije odlaska u laboratorij ne uzimati hranu, piti alkohol te pušiti. Voda se smije piti.
- Prije uzimanja uzorka krvi bolesnik treba mirovati 15 do 30 minuta.

2. POSEBNE UPUTE

2.1. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja lipidnog statusa (KOLESTEROL, TRIGLICERIDI, HDL-KOLESTEROL, LDL-KOLESTEROL)

Pripreme:

- Dva tjedna prije uzimanja uzorka krvi poželjno je uobičajeno se hraniti i izbjegavati promjene u tjelesnoj težini.
- 48 sati prije uzimanja uzorka krvi izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost i ne uzimati alkohol.
- 24 sata prije uzimanja uzorka krvi uzimati uobičajene, ali ne premasne obroke hrane.
- 12 sati prije uzimanja uzorka krvi ne uzimati hranu, ne piti alkohol, kavu te pušiti. Voda se smije piti.

Napomena: Određivanje kolesterola ne bi se trebalo provoditi prije nego što prođe 8 tjedana od akutnog infarkta miokarda, kirurške operacije, traume, sekundarne bolesti s promjenama u metabolizmu lipida, akutne bakterijske ili virusne infekcije.

U dogovoru s liječnikom, 48 sati prije uzorkovanja ne uzimati lijekove koji utječu na koncentraciju lipida (antihipertenzivi, estrogeni, progestini, tiroidni hormoni).

2.2. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja statusa željeza

Pripreme:

- Dva dana prije uzimanja krvi ne piti sokove obogaćene vitaminima (borovnica, crni ribizl, kupina, cikla) te kupinovo vino.
- Ako je bolesnik pod terapijom preparatima željeza i/ili multivitaminim preparatima obogaćenim željezom kontrola željeza u serumu izvodi se najmanje:
 - ⇒ tjedan do 10 dana nakon peroralnog uzimanja preparata željeza
 - ⇒ tri dana nakon davanja intravenoznih preparata
 - ⇒ mjesec dana nakon intramuskularnog davanja željeza

Napomena: Koncentracije željeza u serumu su povećane kod primjene acetilsalicilne kiseline, kloramfenikola, oralnih kontraceptiva, multivitamina i kemoterapijskih agenasa, posebno cisplatine i metotreksata. Određivanje željeza ne treba provoditi u stanju akutne infekcije.

2.3. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja koncentracije lijeka

Uobičajenu dozu lijeka ponijeti sa sobom i popiti ga u predviđeno vrijeme **nakon vađenja krvi**.

2.4. Upute za pripremu pacijenta prije provođenja testa oralne podnošljivosti glukoze (oGTT)

Pripreme:

- 3 dana prije izvođenja testa konzumiraju se uobičajeni obroci, bez promjena u unosu količine i vrste hrane i pića, bez ograničenja tjelesne aktivnosti
- 24 sata prije izvođenja testa zabranjena je jača fizička aktivnost (plivanje, teretana, vožnja bicikla)
- večer prije izvođenja testa, od 23 sata nadalje, zabranjen je unos hrane i pića. U navedenom periodu smije se piti samo običnu vodu.
- Za vrijeme izvođenja testa zabranjena je konzumacija hrane i pića (osim obične vode) te pušenje (test traje 2 sata).

Opterećenje glukozom i uzimanje venske krvi vrši se u endokrinološkoj ambulanti, za trudnice u ginekološkoj ambulanti, za djecu u pedijatrijskoj ambulanti pod nadzorom liječnika.

2.5. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja tumorskih biljega

Uzorkovanje krvi za određivanje PSA potrebno je provesti prije bilo kakve manipulacije prostatom i najmanje 5 dana nakon digitorektalnog pregleda zbog značajnog utjecaja na točnost rezultata.

Uzorkovanje krvi za CA 125 ne preporučuje se za vrijeme menstruacije.

2.6. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja spolnih hormona

- FSH, LH i estradiol (E2) određuju se drugog do petog dana menstruacijskog ciklusa.
- Progesteron se određuje 21. do 23. dan menstruacijskog ciklusa.
- Prolaktin se određuje 2 - 3 sata nakon buđenja. Pacijent treba mirovati minimalno 30 min prije uzorkovanja krvi.
- Testosteron se određuje u svim fazama ciklusa kod žena.

2.7. Upute za pripremu pacijenta prije određivanja ioniziranog kalcija (iCa) i acidobazične ravnoteže (ABS)

- Ako nije moguće uzeti krv ujutro natašte, uzima se 4 sata nakon zadnjeg obroka.
- Krv se uzima uvijek pod istim uvjetima pri čemu treba voditi računa u kojem položaju tijela se vrši uzimanje krvi (sjedeći ili ležeći položaj) i o dobu dana.
- 10 minuta prije uzimanja krvi pacijent mora biti opušten i disati normalno.
- 5 minuta prije početka uzimanja krvi pacijent treba biti u sjedećem ili ležećem položaju (ovisno o tome u kojem se položaju uzima krv).

2.8. Upute za uzimanje jednokratne porcije mokraće

- Uzorak izbora je srednji mlaz prve jutarnje mokraće nakon noćnog sna, toalete vanjskog spolovila, prije doručka i drugih aktivnosti, pri čemu vrijeme od posljednjeg pražnjenja mjehura treba biti najmanje 4, a najviše 8 sati.
- Analizu se ne preporučuje raditi kod žena neposredno prije, za vrijeme i neposredno nakon menstruacije kao ni kod žena koje imaju vidljiv vaginalni iscjedak.
- Uzorak mokraće treba sakupljati u sterilnu, čistu posudu s poklopcem koju treba dostaviti u što kraćem vremenu u laboratorij.

2.9. Upute za sakupljanje 24 satne mokraće

- Mokraću sakupljati u spremnike kupljene u ljekarni.
- Odabрати vrijeme početka sakupljanja mokraće (npr. 7:00 ili 8:00) te u odabrano vrijeme isprazniti mjehur u WC.
- U čistu bocu (ili više boca) sakupljati sve sljedeće porcije mokraće tijekom dana i noći.
- Iduće jutro u isto vrijeme kada je započeto sakupljanje mokraće, mokraća se dodaje u posudu sa sakupljenom mokraćom.
- Sakupljenu mokraću potrebno je čuvati na hladnom mjestu (u hladnjaku).
- **Cjelokupnu količinu** mokraće dostaviti u laboratorij.

Nepriдрžavanje ovih uputa dovodi do greške u izračunu rezultata pretraga, koja može biti uočena te zahtjeva ponavljanje postupka.

2.10. Upute za pripremu pacijenta prije provođenja testa na okultno krvarenje u stolici

Pripreme:

- Za ovu pretragu nije nužno pridržavati se posebnog režima prehrane, ali alkohol, aspirin i drugi lijekovi mogu uzrokovati gastrointestinalne smetnje (iritaciju) što može dovesti do okultnog krvarenja pa je te supstance potrebno izbjegavati 48 sati prije testiranja.
- Nakon što se uzorak stolice pravilno prikupi u čistu i suhu čašicu s čepom, zabilježiti datum i vrijeme prikupljanja uzorka te uzorak dostaviti u laboratorij.
- Ako uzorak nije moguće dostaviti isti dan u laboratorij pohraniti ga u hladnjak na 2-8°C.
- Uzorak stolice ne bi se smio analizirati na okultno krvarenje:
 - za vrijeme i tri dana nakon menstruacije
 - ako pacijent ima hemoroide ili krv u urinu

Napomena: Za imunokemijski test koji se koristi u Laboratoriju OBD nije potreban poseban način prehrane prije uzimanja uzoraka jer ne podliježe interferencijama.

2.11. Upute za pripremu pacijenta prije provođenja kalprotektin testa u stolici

Pripreme:

- Uzorak izbora je prva dnevna stolica.
- Nakon što se uzorak stolice pravilno prikupi u čistu i suhu čašicu s čepom, zabilježiti datum i vrijeme prikupljanja uzorka te uzorak dostaviti u laboratorij.
- Ako uzorak nije moguće dostaviti isti dan u laboratorij pohraniti ga u hladnjak na 2-8°C.
- Uzorak stolice se ne smije uzimati za vrijeme menstruacije.

Napomena: Pretraga se ne preporučuje za vrijeme uzimanja nesteroidnih protuupalnih lijekova (Aspirin, Andol, Ibuprofen itd.) i inhibitora protonske pumpe* te kod potvrđenih infektivnih bolesti probavnog sustava.

*Inhibitori protonske pumpe: omeprazol (Ultop, Omezol, Ortalex, Target plus, Ortanol), pantoprazol (Acipan, Apazol, Controloc, Nolpaza, Pantoprazol, Protizol, Somac Control, Zipantola, Zoltex, Zoprax, Peptix, Ipraalox, ContraGast), rabeprazol (Ares, Zulfex), lansoprazol (Lanzul, Larona) i esomeprazol (Emanera, Eesomeprazol, Esprol, Nexium).